

Благополучието на учениците – важно ли е и защо?

*Национална конференция „Приобщаващи образователни практики в училище
и детската градина“, 2019*

11 май, Пловдив

Ива Бонева

Сдружение за споделено учене Ела

Кое е по-важно за децата:

ВИСОКИТЕ ОЦЕНКИ

ИЛИ

**ДА ЗНАЯТ, ЧЕ СА ЦЕННИ, ЧЕ МОГАТ
ДА ДОПРИНАСЯТ КЪМ ОБЩОТО**

Кое е по-важно за децата:

ВИСОКИТЕ ОЦЕНКИ

ИЛИ

ДА ПРИЕМАТ СЕБЕ СИ и ДРУГИТЕ

Възможно ли е:

ВИСОКИ ОЦЕНКИ

И

ДОБРО БЛАГОПОЛУЧИЕ И
УДОВЛЕТВОРЕНИЕ

В повечето случаи, по
Ваша преценка, кой е по-
успешен в живота

„ОТЛИЧНИЦИТЕ“

ИЛИ

„ДВОЙКАДЖИИТЕ“

Училището

Благополучие?

- Съчетание от физическо, емоционално, когнитивно, социално състояние (Чес & Статам, 2010) духовно измерение (Уитман и колеги, 2010);
- Свързано със здравето - не просто липса на болест, но състояние на пълно физическо, умствено и социално благополучие (СЗО);
- Всеобхватен концепт, който описва качеството на живот на отделния човек (Рийс и колеги, 2010).

Благополучие при децата

- Развитиен подход – фокус върху трудностите – болест, бедност, неравенства (Полар & Лий, 2003);
- Подход на правата – осигуряване на възможности за развитие на пълния потенциал на детето (Мороу и Маял, 2009).
- Развитие в акцентите:
  - от оцеляване на децата, към същинско благоденствие и благополучие;
  - от негативни, към позитивни индикатори в развитието на детето;
  - нарастващо включване на субективната гледна точка на детето (Бен Ариех, 2010).

Благополучие при децата

Защо?

- **Детството** е времето, когато се развиват ключови умения – общуване, привързаност, доверие, любов. Това е единственият период в живота на човек, в който някои от тези умения могат да бъдат развити (Райс & Барон, 2000).
- Благополучието на детето – **условие за благополучието му като възрастен**

Как?

- Обективни измерения: ресурси и условия на средата, здравословно състояние;
- Субективни измерения: възприятие за качество на живот на детето (Чес & Статам, 2010).
- Фокус върху настоящето, но и върху бъдещия живот на

Умения за учене

Критично мислене и разрешаване на проблеми

Креативно мислене

Сътрудничество

Комуникативност

Грамотност

Базова

Функционална

Информационна и технологична

Житейски умения

Адаптивност

Инициативност

Лидерство

Ефективност

Социални умения

Изследване на Център за приобщаващо образование

**НВО 7
клас**

Когнитивно

Емоционално

Психично

Удовлетвореност

Социално

Благополучието в училище - три компонента:

Емоционално

(А) Емоции и удовлетвореност

- Скала за удовлетвореност от живота във и извън училище
- Въпросник за изследване на емоционалния баланс (съотношението между позитивни и негативни емоции в училище)

Благополучието в училище - три компонента:

(В) Психично благополучие

- ✓ **позитивни отношения** със съучениците
- ✓ **автономия** - имат независимо мнение, ръководят се от собствените си убеждения, а не от мисленето и поведението на околните
- ✓ **себеприемане** - приемат себе си такива, каквито са
- ✓ **овладяване на средата** - справят се добре с изискванията, които им поставя училищната среда
- ✓ **цел в живота** - имат цели и планове за бъдещето, като училището е част от тяхната реализация
- ✓ **личностен растеж** - прекараните години в училище са били години на себеопознаване и развитие

Психично

Благополучието в училище - три компонента:

Социално

(C) Социално благополучие

- ✓ **интегрираност** - ученикът се чувства част от своя клас и училище
- ✓ **приемане на общността** - вярва в добрите качества на съучениците си (заслужават доверие, на тях може да се разчита)
- ✓ **принос към общността и училището** - чувства се значим за общността; вярва, че с нещо допринася за цялото
- ✓ **развитие на училището** - ученикът смята, че неговото училище се развива в позитивна посока
- ✓ **социална кохерентност** - разбира по какви правила функционира животът в училище, те са ясни, непротиворечиви

Удовлетвореност от училището

Удовлетвореност

- (A) Удовлетвореност от съучениците и взаимоотношенията в тяхната общност
- (B) Удовлетвореност от учителите
- (C) Удовлетвореност от училищната среда

I. Извадка

- 100 подбрани по случаен начин училища след предварително стратифициране на универсума по
  - ✓ **административна област**
  - ✓ **тип населено място** (столица, областен център, малък град, село)
  - ✓ **среден успех от НВО VII клас от 2017 г.**
- Общо 172 паралелки, които се изследват изчерпателно
  - ✓ по списък 3385 седмокласници
  - ✓ реално анкетирани 3023

II. Метод на регистрацията

- Анонимна пряка групова анкета с въпросник, тестван в пилотно изследване сред 150 ученика в 4 училища

III. Терен

- Работа на терен - м. април 2018 г.

IV. Представителност и точност

- Изследването е представително за седмокласниците в България. Максималната статистическа грешка на индивидуално равнище е $\Delta \pm 1.8\%$

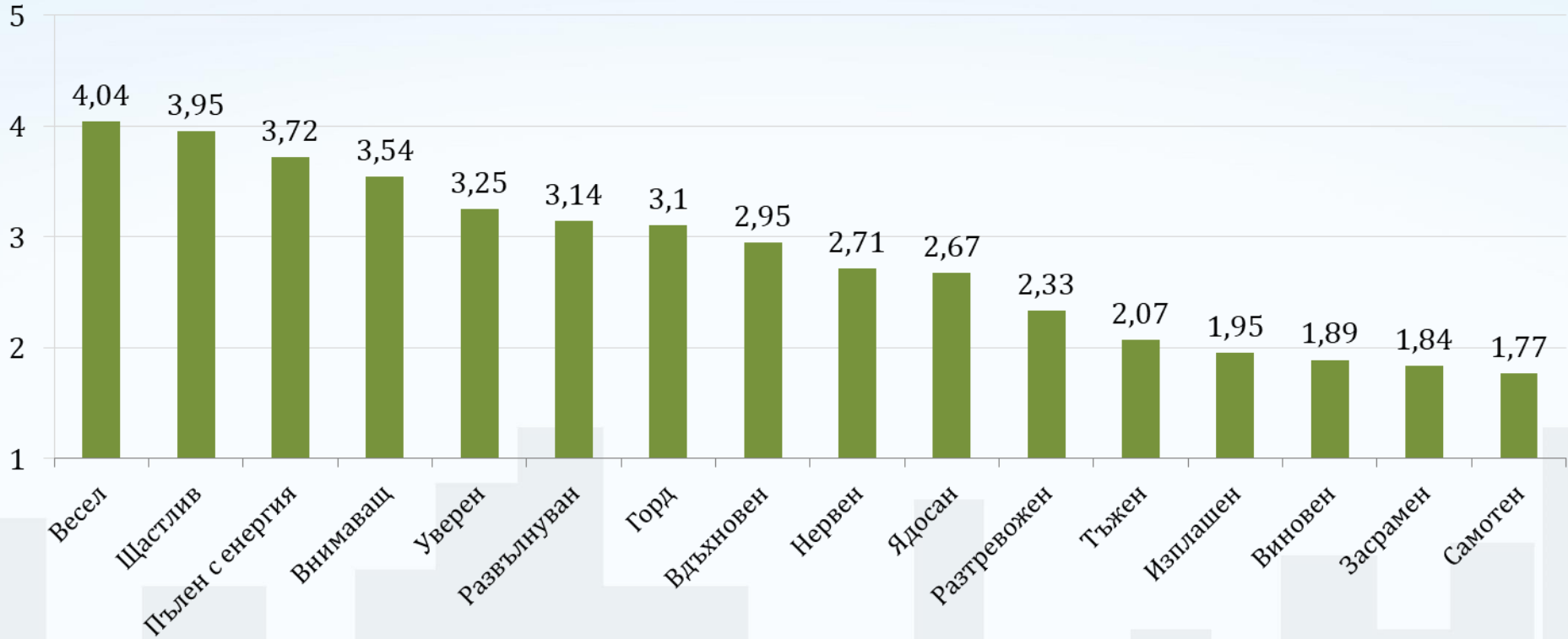

Основни резултати

Емоции и удовлетвореност

- Резултати на индивидуално ниво:

Какви емоции най-често са изпитвали юношите в училище през тази учебна година (скала 1-5)

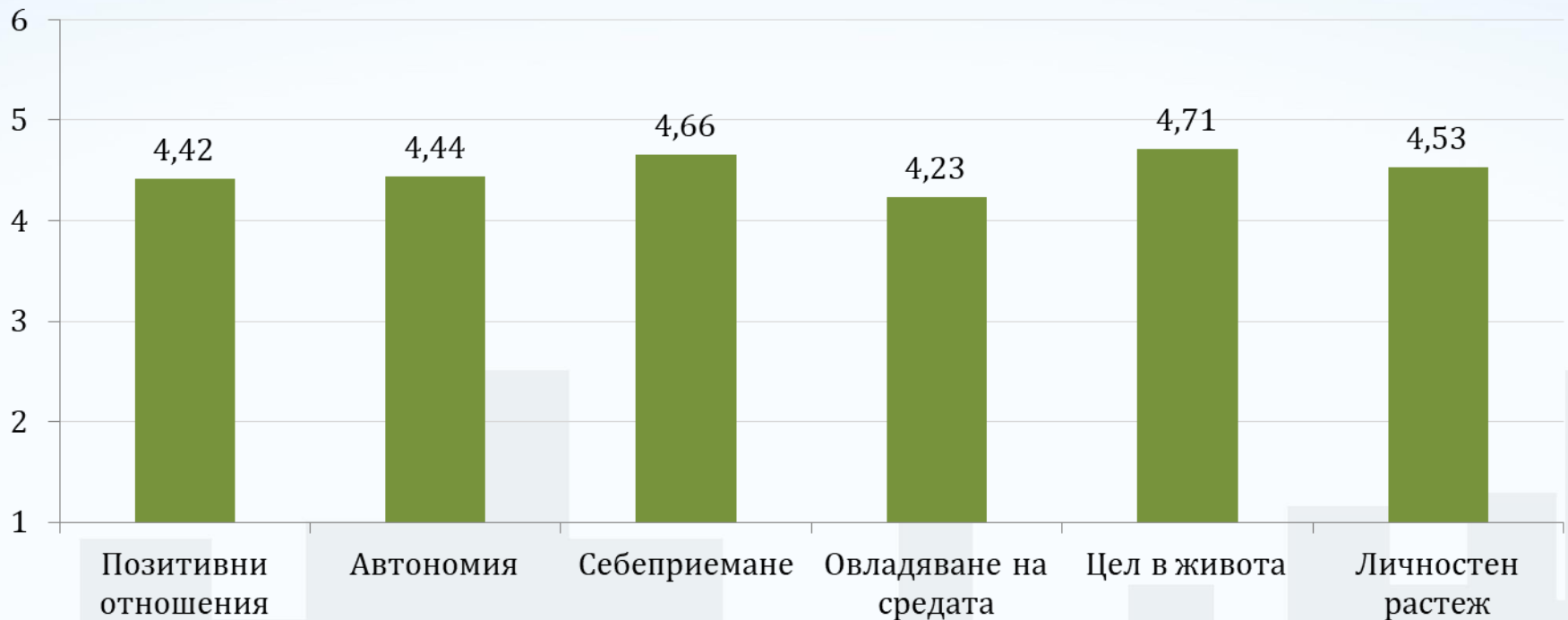
Емоции и удовлетвореност

- Резултати на индивидуално ниво:
  - При т.нар. **афективен баланс** – при 85.2% от седмокласниците е в полза на позитивните емоции. При 12.8% преобладават негативните емоции
  - **Неудовлетворени** от живота в училище са **36,1%**, а 63,9% от учениците са с висока удовлетвореност.
  - Повечето седмокласници **са по-удовлетворени от живота си извън училище**, отколкото в него (59.4%).
- Неудовлетворените юноши:
  - са от семейства с по-скоро нисък социално-икономически статус
  - живеят в домакинства само с един родител
  - с ромски етнически произход
  - с по-слаб успех в училище
  - по-често оценяващи здравето си като не съвсем добро
  - по-често с хронично заболяване, увреждане или обучителна трудност
  - по-често обект на тормоз в училище.

Психично благополучие

- Резултати на индивидуално ниво:

**Психично благополучие - средна стойност на под-измеренията
(скала 1-6)**

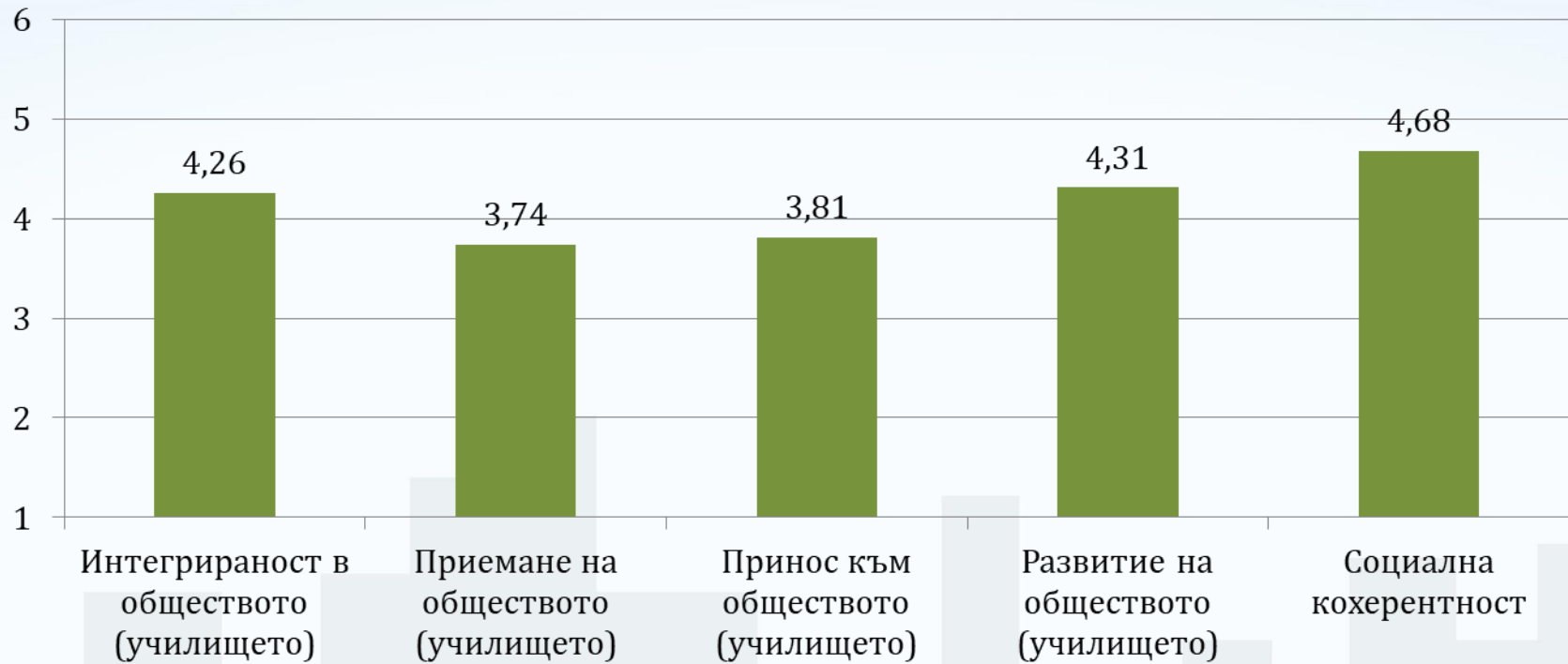
Психично благополучие

- Резултати на индивидуално ниво:
  - между 14% и 25% от децата имат **лошо** психично благополучие
- Компонентите, при които най-висок дял от учениците са в негативната зона на скалата са:
  - ✓ **овладяване на средата**
(справяне с изискванията на училищната среда)
  - ✓ **отношения със съучениците**

Социално благополучие

- Резултати на индивидуално ниво:

Социално благополучие - средна стойност на под-измеренията (скала 1-6)

Удовлетвореност от училището

Средна оценка	Училищна среда	Учители	Съученици
Неудовлетворени (до 3.0)	12.4%	11.9%	14.6%
Средно (3.0÷4.0)	26.9%	24.9%	37.9%
Удовлетворени (над 4.0)	60.7%	63.2%	47.5%

- От вътрешно-училищните фактори, удовлетвореността се обуславя от:
  - ✓ удовлетвореност **от учителите** – 40%
  - ✓ удовлетвореност от училищната среда – 38%
  - ✓ удовлетвореност от съучениците – 22%

Удовлетвореност от училището – какво казват децата

От индикаторите свързани с **учителите** се открояват:

- Ако по време на час някой има проблем да разбере нещо, учителят ще му помогне -62%
- Разбирам кога съм свършил добра работа в часа -62%
- **Учителите в моето училище имат любимци сред децата -49%**

От индикаторите свързани със **средата** се открояват:

- В училище имам достъп до оборудвана компютърна зала -70%
- В училище имам възможност да участвам в конкурси, олимпиади и състезания, които ме интересуват - 62%
- **Не участвам в извънкласни форми и спортни занимания в училище след часовете -31%**

Удовлетвореност от училището – какво казват децата

От индикаторите, свързани със **съучениците** се открояват:

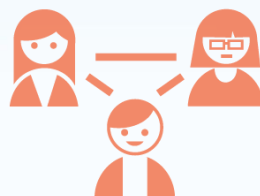
- Имам добри приятели в училище -72%
- Съучениците ми приемат моя външен вид такъв, какъвто е -59%
- Децата, които се справят по-трудно с учебния материал са тормозени и обиждани -45%

Благополучие в училище

Фактори, обуславящи високо благополучие и удовлетвореност на учениците от училището:

Е създадено усещане за общност, за един отбор

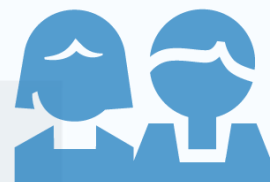
Равнището на агресивни прояви и тормоз е ниско

Децата имат усещане, че имат принос и са значими за училището

Има много извънкласни форми в училище (екскурзии, лагери, изнесени уроци, спортни мероприятия)

Учителите са обективни, добронамерени, подкрепящи

Как да развиваме благополучието в училище

Социологическите изследвания по проекта са реализирани от:

Джи Кънсалтинг ЕООД

1164 София, Бизнес сграда Лакарт

бул. Джеймс Баучер 23

тел.: +359 (2) 9694375; +359 (888) 958593

e-mail: office@g-consulting.bg

Идея и концепция на изследването, възложител:

Център за приобщаващо образование

e-mail office@cie-bg.eu

www.cie.bg

www.priobshti.se

Методология и анализ на резултатите:

Живко Георгиев

в сътрудничество с:

Гл.ас. д-р Анна Александрова-Караманова, Институт за изследване на населението и човека към БАН

Компютърен анализ и графично оформление:

Ирен Ценкова (Джи Кънсалтинг) и Николай Малинов

Екип теренно проучване:

Мартина Порязова

www.cie.bg
www.priobshti.se

Социално емоционално учене

ПРОБЛЕМНИ КЛАСОВЕ?

